

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Analýza ekonomiky Slovenska ve srovnání s ČR

Michal Pivoňka

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Michal Pivoňka

Zemědělská specializace

Obchod a podnikání s technikou

Název práce

Analýza ekonomiky Slovenska ve srovnání s ČR

Název anglicky

Analysis of the economy of Slovakia in comparison with the Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem práce je porovnání ekonomiky České republiky a Slovenska se zaměřením na odlišnosti obou států po finanční i životní stránce. Vedlejším cílem je srovnat poměr mezi průměrnou mzdou a nároky na bydlení obyvatelů malých měst oproti metropolím a zjistit tak nejvýhodnější podmínky pro žití ve vybraných oblastech.

Metodika

Práce bude obsahovat srovnání výhod a nevýhod žití, daňových systémů, míry nezaměstnanosti, HDP, úrokové míry, státních dluhů, míry inflace a dalších důležitých ukazatelů v obou zemích. Důraz bude kladen na analýzu průměrné mzdy a životních nákladů. Všechny shromážděné údaje se budou týkat období prvních dvaceti let 21. století a čerpáno bude především ze statických úřadů a statistik, které vedou banky obou zemí. V závěru dojde ke srovnání finanční gramotnosti obyvatel a zhodnocení peněžního systému.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

průměrná mzda, úrokové míry, inflace, nároky na bydlení, vlivy míry nezaměstnanosti, státní dluhy, bankovní a daňový systém

Doporučené zdroje informací

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. Praha : C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-615-9

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice II*. Praha : Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4516-9

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I*. Praha : Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3893-2

REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. Praha : Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3671-6

REVENDA, Zbyněk, MANDEL, Martin, KODERA, Jan, MUSÍLEK, Petr, DVORÁK, Petr. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha : Management Press, 2014. ISBN 978-80-7261-279-6

Předběžný termín obhajoby

2021/2022 LS – TF

Vedoucí práce

Ing. Roman Svoboda, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 30. 12. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 23. 2. 2022

doc. Ing. Jiří Mašek, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 06. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Analýza ekonomiky Slovenska ve srovnání s ČR" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Romanu Svobodovi, Ph.D. za odbornou pomoc a trpělivost při jejím zpracování. Poděkování patří také mé rodině za podporu během celého mého studia.

Analýza ekonomiky Slovenska ve srovnání s ČR

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je „Analýza ekonomiky Slovenska ve srovnání s ČR“. Cílem je srovnání Slovenska a České republiky po finanční stránce za pomoci analýzy ekonomických ukazatelů současné doby. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou popsány a definovány jednotlivé ekonomické ukazatele a v praktické části jsou popsány jejich celkové dopady na jednotlivé státy. Mezi hlavní ukazatele patří nezaměstnanost, inflace a hrubý domácí produkt.

Klíčová slova:

průměrná mzda, úrokové míry, inflace, nároky na bydlení, vlivy míry nezaměstnanosti, státní dluhy, bankovní a daňový systém

Analysis of the economy of Slovakia in comparison with the Czech Republic

Abstract

The topic of the bachelor thesis is "Analysis of the economy of Slovakia in comparison with the Czech Republic". The main goal is to compare Slovakia and the Czech Republic in terms of financial aspects by means of the analysis of economic indicators of the present time. The thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part describes and defines individual economic indicators and the practical part describes their overall impact on each country. The main indicators are unemployment, inflation and gross domestic product.

Keywords:

average wages, interest rates, inflation, housing requirements, effects of unemployment rates, national debt, banking and tax systems

Obsah

1. Úvod	11
2. Cíl práce a metodika.....	12
3. Teoretická východiska.....	13
3.1. Hrubý domácí produkt	13
3.1.1. Měření HDP.....	13
3.1.2. Nominální a reálný HDP	14
3.1.3. Nedostatky HDP	14
3.2. Inflace	14
3.2.1. Příčiny vzniku inflace.....	15
3.2.2. Následky inflace	15
3.2.3. Spotřební koš	15
3.2.4. Regulování inflace centrálními bankami.....	16
3.3. Nezaměstnanost	17
3.3.1. Měření nezaměstnanosti	17
3.3.2. Podpora v nezaměstnanosti	18
3.3.3. Snižování míry nezaměstnanosti	18
3.4. Platební bilance.....	19
3.4.1. Export	19
3.4.2. Import	19
3.4.3. Horizontální členění	19
3.4.4. Vertikální členění	20
3.5. Státní dluh.....	20
3.5.1. Státní rozpočet.....	21
3.5.2. Saldo státního rozpočtu	22
3.6. Úrokové sazby	22
3.6.1. Nominální a reálné úrokové sazby	22
3.6.2. Bankovní systém	23
3.7. Mzdy	23
3.7.1. Odvody na sociální a zdravotní pojištění	24
3.7.2. Daň z příjmů.....	24
4. Vlastní práce.....	26
4.1. Hrubý domácí produkt	26
4.2. Inflace	28
4.3. Míra nezaměstnanosti	29

4.4.	Platební bilance	30
4.4.1.	Export	30
4.4.2.	Import	32
4.5.	Státní dluh	33
4.6.	Úrokové sazby	35
4.7.	Mzdy	36
4.7.1.	Nároky na bydlení	37
5.	Výsledky a diskuse	38
6.	Závěr	40
7.	Seznam použitých zdrojů	41

Seznam grafů

Graf 1 - Vývoj HDP ČR a SR v letech 2004-2018.....	26
Graf 2 - Vývoj reálného HDP na obyvatele ČR, SR a EU v letech 2004-2018	27
Graf 3 - Vývoj roční inflace ČR, SR a EU v letech 2007-2018	28
Graf 4 - Vývoj míry nezaměstnanosti ČR, SR a EU v letech 2004-2018	29
Graf 5 - Vývoj exportu ČR v letech 1995-2015	30
Graf 6 - Vývoj exportu SR v letech 1995-2015	31
Graf 7 - Vývoj importu SR v letech 1995-2015	32
Graf 8 - Vývoj importu ČR v letech 1995-2015.....	32
Graf 9 - Vývoj bilance státního rozpočtu ČR, SR a EU v letech 2006-2017	33
Graf 10 - Vývoj státního dluhu ČR, SR a EU v letech 2004-2017.....	34
Graf 11 - Vývoj úrokové sazby ČR a SR v letech 2000-2015	35
Graf 12 - Vývoj průměrné mzdy ČR a SR v letech 2001-2017	36

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Spotřební koš.....	16
Tabulka 2- první typ daňových slev	24
Tabulka 3- druhý typ daňových slev	25
Tabulka 4 - třetí typ daňových slev	25
Tabulka 5 - Nároky na bydlení	37

1. Úvod

Tato práce se zaměřuje na ekonomiku v České a Slovenské republice po roce 2000. Tyto země jsou vybrané, protože jsou si velice podobné, sousedí spolu a sdílí několikaletou historii. Jejich vznik sahá do roku 1993, kdy se oba státy bez větších problémů rozdělily a osamostatnily. Díky průmyslu na tom byla po rozdělení Česká republika po ekonomické stránce značně lépe. V roce 2004 se oba státy staly součástí Evropské unie a tím byl zajištěn přítok zahraničních investic. Zatímco Česko se své měny nevzdalo, Slovensko naplnilo svůj závazek přijetím eura v roce 2008. Vstup do Evropské unie vedl k velkým a často nerealistickým očekáváním ohledně zlepšení ekonomické i politické situace v nových členských státech. Tato očekávání byla v nových členských zemích prvkem, který byl klíčový při hlasování o vstupu samotném, což platilo pro Českou republiku i Slovensko. Oba státy se podpisem Severoatlantické smlouvy staly také součástí organizace NATO, což je další z mnoha věcí, která je po jejich rozpadu spojuje. Významně se jich dotkla také hospodářská krize v roce 2008, která způsobila nežádoucí zvýšení zadluženosti, nezaměstnanosti a změnu dalších makroekonomických ukazatelů.

2. Cíl práce a metodika

Hlavním cílem práce je porovnání ekonomiky České republiky a Slovenska se zaměřením na odlišnosti a podobnosti obou států po finanční i životní stránce. Vedlejší cílem je srovnat poměr mezi průměrnou mzdou a nároky na bydlení obyvatelů malých měst oproti metropolím a zjistit tak nejvýhodnější podmínky pro žití ve vybraných oblastech. Práce bude obsahovat srovnání výhod a nevýhod žití, daňových systémů, míry nezaměstnanosti, HDP, úrokové míry, státních dluhů, míry inflace a dalších důležitých ukazatelů v obou zemích. Všechny shromážděné informace se budou týkat období přibližně prvních dvaceti let 21. století a čerpáno bude především ze statických úřadů a statistik, které vedou banky obou zemí. V závěru dojde ke zhodnocení jejich ekonomické situace a peněžního systému.

3. Teoretická východiska

Teoretická část se zabývá důležitými ekonomickými ukazateli, které spolu úzce souvisejí a slouží k následnému praktickému zhodnocení dopadů na ekonomiku daných států. Podstatným ukazatelem je hrubý domácí produkt, nezaměstnanost nebo inflace. Dohromady s dalšími ukazateli utváří celkový dojem o tom, zda ekonomika vzkvétá nebo naopak a jaké jsou toho příčiny.

3.1. Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt představuje velikost ekonomiky. Je to celková peněžní hodnota statků a služeb, které byly nově vytvořeny v daném období na určitém území. Změna hrubého domácího produktu vyjadřuje rychlost hospodářského růstu země za určité období. Když se hrubý domácí produkt přepočte na jednoho obyvatele, lze použít i jako měřítko životní úrovně a bohatství společnosti. (HOLMAN, 2016)

3.1.1. Měření HDP

Hrubý domácí produkt lze měřit třemi různými metodami – produkční, výdajovou a důchodovou. Produkční metodou se HDP měří jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů nebo odvětví a čistých daní na produkty. Výdajovou metodou se HDP měří jako součet konečného užití výrobků a služeb a rozdílu mezi vývozem a dovozem. Hrubý domácí produkt se pak rovná součtu spotřeby domácností, vládních výdajů, investičních výdajů a rozdílu mezi dovozem a vývozem. V České republice se na HDP podílí spotřeba domácností zhruba z poloviny. Stejně jako investice tvoří vládní výdaje asi pětinu HDP. Šesti procenty se na HDP podílí čistý export neboli rozdíl mezi dovozem a vývozem. Důchodovou metodou se HDP měří jako součet vyplacených mezd, zisků firem, opotřebení kapitálu a daní z výroby a z dovozu očištěných o vyplacené dotace. Životní úroveň v jednotlivých zemích se měří přepočtem HDP na jednoho obyvatele. Podle tohoto ukazatele spočítala Světová banka, že nejchudšími zeměmi na světě v roce 2008 byly Libérie, Burundi a Demokratická republika Kongo. Naopak nejbohatšími zeměmi na světě byly Norsko, Singapur a Lucembursko. Hrubý domácí produkt roste i například v dobách živelných katastrof. To je

logické, protože produkce zboží a služeb roste. Číslo HDP je ale zkreslené a v těchto případech není vypovídající. (Český statistický úřad, 2022)

3.1.2. Nominální a reálný HDP

Protože se výrobky a služby vyjadřují v peněžních jednotkách, jsou ceny faktorem, který může ukazatel HDP kvůli inflaci zkreslovat. Proto se hrubý domácí produkt rozděluje na nominální a reálný. Nominální HDP je ukazatelem v běžných cenách, kdežto reálný HDP je ukazatelem ve srovnatelných (stálých) cenách. Tento ukazatel je tedy očištěn od inflace, a když dojde k jeho zvýšení, naznačuje to opravdový nárůst fyzického objemu produktu během určitého období. (HOLMAN, 2016)

3.1.3. Nedostatky HDP

Hrubý domácí produkt je bezpochyby nepostradatelný makroekonomický ukazatel. Má ale i určité nedostatky, protože nezahrnuje například volný čas, neplacené domácí práce, šedou ekonomiku, znečištění životního prostředí nebo množství spotřebované energie. (HOLMAN, 2016)

3.2. Inflace

Za inflaci je v ekonomice všeobecně považován růst cenové hladiny. Nejčastějším měřítkem inflace bývá index spotřebitelských cen. V tomto indexu se porovnávají vybrané výrobky a služby a přidělí se jim podíl podle toho, jaký vliv mají na celkovou spotřebu domácnosti. Když se hodnoty indexu spotřebitelských cen v různých obdobích srovnají, získá se míra inflace. Z inflace pak vyplývá pokles kupní síly peněz. Jinými slovy si za stejnou částku lze koupit méně zboží a služeb, protože dochází k jejich zdražení. (REVENDA, MANDEL, KODERA, MUSÍLEK, DVORÁK, 2014)

V ekonomice se ceny stanovují na základě střetu nabídky a poptávky. Když poptávka po zboží nebo službách roste při stejném objemu nabízeného zboží a služeb, je pro vyrovnání zájmu kupujících a kapacit prodávajících jediným řešením růst ceny. Zdražování snižuje poptávku a poptávané množství se přiblíží nabízenému. V ideálním případě dochází k jejich vyrovnání, které nazýváme tržní rovnováha. Tento jev je v ekonomice velmi vzácný a dochází k němu

pouze v krátkodobém časovém horizontu. (REVENDA, MANDEL, KODERA, MUSÍLEK, DVOŘÁK, 2014)

3.2.1. Příčiny vzniku inflace

Příčin vzniku inflace je mnoho. Hlavní příčinou je růst objemu peněz, který stimuluje ekonomiku. Tento růst zvyšuje poptávku a tlačí na růst cen. Plyne z toho, že centrální banka, která je zodpovědná za vydávání peněz, má výši inflaci ve svých rukách. V ekonomice existuje také nabídková inflace, která může za zdražování vstupů potřebných pro výrobu. Příkladem je prudké zdražování surovin na celosvětových trzích, které zvyšuje náklady výrobců a ti to potom musí promítat do vyšších cen, aby nebyli ve ztrátě. Stejně může působit i oslabení měny, kdy jsou vstupy dovážené ze zahraničí dražší. Nabídkovou inflaci mohou způsobovat i zaměstnanci, kteří požadují vyšší růst mezd, který nemusí odpovídat produktivitě jejich práce. Firma, která na takové zvýšení přistoupí, musí očekávat zvýšené náklady na vyrobenou jednotku a tlačít na růst její ceny. (REVENDA, MANDEL, KODERA, MUSÍLEK, DVOŘÁK, 2014)

3.2.2. Následky inflace

Následkem inflace je přerozdělení bohatství. Dlužníci jsou ve výhodě a pro splácení původní jistiny mohou prodat méně zboží a služeb než v době, kdy si brali úvěr. Pro věřitele naopak kvůli inflaci klesá kupní síla v minulosti půjčené částky. Takovou ztrátu si věřitelé kompenzují ve výši úroků, které dlužník musí platit. Musí mít ale dostatečnou sílu, aby si vyšší úroky vymohl při růstu inflace. V takové situaci nejsou například lidé, kteří si ukládají peníze do bank a stávají se tak jejich věřiteli. Ti musí přijmout úrok, která jim nabídne banka. Při vysoké inflaci ale zpravidla nepokrývá tempo, kterým se kvůli inflaci peníze znehodnocují. Vysoká inflace vede k selhání správného fungování trhu, protože rychle měnící se ceny přestávají být odpovídajícím měřítkem hodnoty zboží a služeb. Nechvalný rekord v rychlosti znehodnocování peněz překonalo v nedávné minulosti africké Zimbabwe. (REVENDA, MANDEL, KODERA, MUSÍLEK, DVOŘÁK, 2014)

3.2.3. Spotřební koš

Standardním měřítkem inflace je index spotřebitelských cen. Ten sestavuje Český statistický úřad podle spotřebitelského koše, do kterého je v Česku zahrnuto více než 700 zboží a služeb. V indexu má každá položka svou váhu vyjádřenou v procentech podle toho, jak se podílí na

spotřebních výdajích domácností. Největší váhu má položka pro ceny bydlení, vody, energie a paliv. Druhou největší váhu má položka pro ceny potravin a nealkoholických nápojů. Na třetím místě je položka pro ceny dopravy. (Český statistický úřad, 2022)

Tabulka 1 - Spotřební koš

Spotřební koš pro výpočet indexu spotřebitelských cen v Česku	
Druh zboží a služeb	Podíl v koši (zaokrouhлено v %)
Potraviny a nealkoholické nápoje	17,03
Alkoholické nápoje, tabák	8,59
Odívání a obuv	4,72
Bydlení, voda, energie, paliva	25,34
Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	5,52
Zdraví	2,50
Doprava	11,49
Pošty a telekomunikace	3,99
Rekreace a kultura	9,37
Vzdělávání	0,78
Stravování a ubytování	4,43
Ostatní zboží a služby	6,24

Zdroj: vlastní zpracování dle (Český statistický úřad, 2022)

3.2.4. Regulování inflace centrálními bankami

Pro měnovou politiku centrálních bank je inflace klíčovým ukazatelem. Centrální banky v posledních letech přešly k politice cílování inflace. Tato politika vytváří střednědobé předpovědi vývoje inflace a její porovnání se stanoveným cílem, na které úrovni chce centrální

banka inflaci udržet. V případě, že má inflace tendenci tento cíl překračovat, rozhodne centrální banka o přísnější měnové politice například zvýšením úrokových sazeb. Tím se zdraží úvěry a je omezen proud nových peněz do ekonomiky. To vede k omezení celkové poptávky v ekonomice a snížení tlaku na růst cen. (REVENDA, MANDEL, KODERA, MUSÍLEK, DVORŤÁK, 2014)

3.3. Nezaměstnanost

Práce je nedílnou součástí lidské existence. Přináší lidem jak materiální úspěch, tak i pocit seberealizace a užitečnosti ve společnosti. Uspokojuje jejich potřeby uplatnění a sebeúcty a podporuje rozvoj sociálních vztahů. Neslouží tedy pouze k výrobě statků a vykonávání služeb, ale vytváří sociální mapu kontaktů, možnost vést rozhovory, potkávat nové lidi a uzavírat přátelství. Během zvládání pracovních úkolů může člověk zdokonalovat své schopnosti, které může později zhodnotit. V konkrétní práci, ke které jsou potřeba znalosti, schopnosti a dovednosti dochází k rozvoji osobní identity a zároveň pracovní úsilí pomáhá k odvodu přebytečné energie. V kontextu života člověka práce udává začátek a konec ekonomické aktivity a prosperity. Proto bývá neočekávaná ztráta práce velkým zásahem do života lidí a některé jedince může vážně poznamenat a změnit kvalitu jejich života a to i přes to, že dnes žijí v demokratickém státě. Skutečnou hodnotu práce tedy člověk poznává až ve chvíli, kdy ji ztratí. (Český statistický úřad, 2021)

Ne každý, kdo není zaměstnaný, se považuje za nezaměstnaného. Za zaměstnané se nepovažují například živnostníci, rentiéři, podnikatelé či důchodci. Naopak za nezaměstnané se nepovažují lidé, kteří si zaměstnání nehledají. Nezaměstnaný je tedy jinými slovy člověk, který je registrovaný na úřadu práce a uchází se o zaměstnání. Ten má v tomto případě nárok na podporu v nezaměstnanosti. (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2022)

3.3.1. Měření nezaměstnanosti

Nezaměstnanost můžeme měřit několika způsoby. V České republice se používají dva. Jeden typ využívá Český statistický úřad a druhý využívá Ministerstvo práce a sociálních věcí. Český statistický úřad se řídí definicí nezaměstnanosti podle Mezinárodní organizace práce. Podle této organizace jsou nezaměstnané všechny osoby starší patnácti let, které nebyly v určitém období zaměstnané, mohli do čtrnácti dnů nastoupit do práce a aktivně hledaly práci

v posledních čtyřech týdnech. Taková míra nezaměstnanosti se nazývá obecná míra nezaměstnanosti. V běžné praxi je ale mnohem častější míra nezaměstnanosti podle Ministerstva práce a sociálních věcí. Do konce roku 2012 se používal ukazatel, který se nazývá registrovaná míra nezaměstnanosti. Tento ukazatel byl ale pro nízkou přesnost v roce 2013 nahrazen jiným ukazatelem, který se nazývá podíl nezaměstnaných osob. (Český statistický úřad, 2021)

3.3.2. Podpora v nezaměstnanosti

Uchazeče o zaměstnání stát podporuje po danou dobu vyplácením podpory v nezaměstnanosti. Pro obdržení podpory je ale třeba platit po určitou dobu sociální pojištění. Další podmínkou pro obdržení podpory v nezaměstnanosti je například to, že uchazeč nesmí být vyhozený z práce pro porušení zákona nebo jiných předpisů alespoň šest měsíců před podáním žádosti o podporu. Dalším pravidlem je, že po obdržení odstupného se o podporu může žádat až po uplynutí doby, na kterou má odstupné stačit. Výpočet podpory v nezaměstnanosti vychází z předchozího čistého příjmu. Má ale strop, který je roven 0,58 násobku průměrné mzdy v ekonomice. Lidem pod padesát let se podpora poskytuje po dobu pěti měsíců, od padesáti do padesáti pěti let se podpora poskytuje po dobu osmi měsíců a nad padesát pět let se podpora poskytuje po dobu jedenácti měsíců. Po dobu prvních dvou měsíců se podpora vyplácí ve výši 65% z předchozího čistého výdělku. Další dva měsíce se podpora vyplácí ve výši 50% z předchozího čistého výdělku a další dva měsíce ve výši 45% z předchozího čistého výdělku. V případě, že člověk opustí zaměstnání bez závažné příčiny, má nárok pouze na podporu ve výši 45% z předchozího čistého výdělku. (HOLMAN, 2016)

3.3.3. Snižování míry nezaměstnanosti

Jedním z úkolů státu je aktivní snaha o snížení počtu nezaměstnaných lidí. Snaží se o to pomocí rekvalifikací nebo profesionálním poradenstvím na úřadu práce. Dále se o to snaží také veřejně prospěšnými pracemi a účelnými pracovními místy. Tyto pracovní místa vytvářejí firmy po dohodě s úřadem práce a umožňují tím zaměstnání lidí, kteří se ucházejí o zaměstnání a úřadu práce se nedaří najít jim vhodnou pracovní pozici. Dalším prvkem ke snížení nezaměstnanosti je zajištění chráněných pracovních míst pro zaměstnance, kteří mají zdravotní handicap. (HOLMAN, 2016)

3.4. Platební bilance

Platební bilance porovnává ekonomické transakce mezi zemí a ostatními zeměmi světa v určitém časovém období, zpravidla v účetním roce. Mezi tyto transakce patří platby za import a export zboží a služeb a převody finančního kapitálu. Platební bilanci tvoří finanční účet, běžný účet a změna devizových rezerv centrální banky. Jako kladné položky se zaznamenávají zdroje finančních prostředků pro národ. Mezi záporné nebo schodkové položky se zaznamenává využití finančních prostředků. Rozdíl kladných a záporných položek tvoří platební bilanci státu. (REJNUŠ, 2014)

3.4.1. Export

Export nebo také vývoz je situace, kdy je zahraniční stát odběratelem zboží a služeb z České republiky. Pro všechny země je vývoz přínosem. Jestliže je hodnota vývozu větší oproti hodnotě dovozu, tvoří rozdíl přírůstek hrubého domácího produktu. (JÍLEK, 2014)

3.4.2. Import

Import nebo také dovoz je množství zboží a služeb, které je stát schopen dovézt na své území ze zahraničí. Na rozdíl od exportu není import tolik žádaný. Když totiž tvoří větší podíl na čistém exportu, vzniká úbytek HDP. (JÍLEK, 2014)

3.4.3. Horizontální členění

Platební bilance se v horizontálním členění rozděluje na tyto části: běžný účet, kapitálový účet, finanční účet, měnový účet a saldo chyb a opomenutí. (JÍLEK, 2013)

Prostřednictvím běžného účtu jsou prováděny transakce za vývoz a dovoz zboží a služeb, důchody placené ze zahraničí a do zahraničí a jednostranné převody. (JÍLEK, 2013)

Kapitálový účet slouží k transakcím, které se týkají migrace obyvatelstva, promíjení dluhů, převádění vlastnických práv k fixním aktivům, převodů nefinančních hmotných aktiv a nehmotných práv. (JÍLEK, 2013)

Finanční účet slouží k vývozu a dovozu kapitálu. (JÍLEK, 2013)

Vývoz kapitálu = Češi nakupují aktiva ze zahraničí, půjčují lidem se sídlem mimo Českou republiku nebo ukládají peníze do bank v zahraničí. (JÍLEK, 2013)

Dovoz kapitálu = cizinci nakupují česká aktiva, půjčují Čechům nebo si ukládají peníze v českých bankách. (JÍLEK, 2013)

Měnový účet zahrnuje všechny oficiální transakce včetně změny devizových rezerv, půjček od měnového fondu a jejich vlád, které financují saldo běžných kapitálových toků. Jedná se o bilanci, která se týká zásob peněz a deviz. (JÍLEK, 2013)

U salda chyb dochází k započítávání neobjasněných příspěvků vzhledem k nepřesnosti řady transakcí. Je nutné udržet vyrovnanou platební bilanci. (JÍLEK, 2013)

3.4.4. Vertikální členění

Dle vertikálního členění je platební bilance rozdělena do dvou skupin: kreditní a debetní. Kreditní přírůstek má na svědomí zvýšení platební bilance a debetní přírůstek její snížení. Kreditní operace na trhu vytváří devizovou nabídku, naopak operace debetní vytváří poptávku po devizách. (JÍLEK, 2013)

Kreditní operace: export zboží a služeb, import důchodů, transferů, kapitálu a snížení devizových rezerv. (JÍLEK, 2013)

Debetní operace: import zboží a služeb, export důchodů, transferů a kapitálu a zvýšení devizových rezerv. (JÍLEK, 2013)

3.5. Státní dluh

Státní dluh tvoří závazky státu. Vzniká při deficitním financování státního rozpočtu a je financován státními dluhopisy, půjčkami od Evropské investiční banky nebo půjčkami přímými. Spolu s dluhem místních rozpočtů, zdravotních pojišťoven a dluhem mimorozpočtových fondů tvoří veřejný dluh. Státní dluh je možné dělit podle místa vzniku na domácí a zahraniční. Domácí dluh je tvořen státními pokladničními poukázkami, dlouhodobými a střednědobými dluhopisy vydanými na domácím trhu a dalšími domácími instrumenty, mezi které patří krátkodobé půjčky a úvěry nebo například státem vydané směnky. Zahraniční dluh je tvořen dlouhodobými a střednědobými dluhopisy vydanými na zahraničních trzích a

denominovanými v cizích měnách, půjčkami a úvěry od mezinárodních institucí a směnkami vydanými za účelem úhrady členství v IBRD a EBRD. Státní dluh je také možné dělit podle obchodovatelnosti na finančních trzích na obchodovatelný a neobchodovatelný. Do obchodovatelného patří například státní pokladniční poukázky nebo státní dluhopisy a do neobchodovatelného patří například půjčky a úvěry od mezinárodních finančních institucí. V případě, že jsou úroky vyšší než růst HDP, nastává nebezpečná situace. V tomto případě může stát obdržet nepříznivé hodnocení od mezinárodních ratingových agentur, které vede k opětovnému zvyšování úrokové sazby požadované za vydání nového dluhu a stát se potom dostane do nekonečné dluhové smyčky. (HOLMAN, 2016)

3.5.1. Státní rozpočet

Státní rozpočet představuje plán, podle kterého bude stát finančně hospodařit za určitý rozpočtový rok. Takové hospodaření zajišťuje plnění ekonomických, sociálních a politických funkcí státu. Státní rozpočet se musí nejprve připravit a schválit a potom vláda plánuje, jak bude během následujícího kalendářního roku stát s financemi hospodařit. Takový plán státního rozpočtu vláda každý rok předkládá Poslanecké sněmovně ke schválení. Po schválení sněmovnou ho vláda může v průběhu rozpočtového roku upravovat novelami. (Ministerstvo financí České republiky, 2021)

Státní rozpočet je rozdělen na dvě části. Příjmová strana je souhrnem očekávaných a plánovaných příjmů. Do této kategorie spadají například daně, odvedené pojistné na sociálním zabezpečení, prostředky z rozpočtu Evropské unie nebo zisky generované majetkem státu. Výdajová strana je naopak souhrnem očekávaných a plánovaných výdajů. Do této kategorie zařazujeme výdaje na různé aktivity státu jako je například školství, obrana, zdravotnictví, platy státních zaměstnanců nebo důchody. (Ministerstvo financí České republiky, 2021)

Příjmy a výdaje státního rozpočtu se také rozdělují podle takzvaných kapitol státního rozpočtu. Ty se dělí podle polí působnosti a odpovědnosti ústředních orgánů státní správy. (Ministerstvo financí České republiky, 2021)

Státní rozpočet má za úkol plnit tři základní funkce: alokační, redistribuční a stabilizační. Alokační funkce zajišťuje rozdělování peněz do veřejných statků, aby stát mohl efektivně plnit

své povinnosti. Redistribuční funkce zajišťuje přerozdělování prostředků mezi občany, aby se zmenšily nerovnosti ve společnosti. Stabilizační funkce zajišťuje nastavení příjmů a výdajů tak, aby se zajistil stabilní vývoj ekonomiky. (Ministerstvo financí České republiky, 2021)

Z hospodářské politiky státu vychází, jestli je státní rozpočet vyrovnaný, schodkový nebo přebytkový. Pokud státní rozpočet není vyrovnaný a příjmy jsou tím pádem větší nebo menší než výdaje, je řeč o takzvaném saldu. (Ministerstvo financí České republiky, 2021)

3.5.2. Saldo státního rozpočtu

Saldo státního rozpočtu je rozdíl mezi očekávanými příjmy a výdaji. Kladné saldo nastává při přebytku rozpočtu a znamená to, že příjmy jsou větší než výdaje. Naopak saldo záporné nastává při jeho schodku a znamená to, že příjmy jsou menší než výdaje. (Ministerstvo financí České republiky, 2021)

3.6. Úrokové sazby

Pomocí úrokových sazeb se měří cena peněz. Udávají část jistiny, kterou musí dlužník za určitou dobu zaplatit věřiteli. Úrokové sazby porovnávají firmy na finančním trhu s výnosností svých projektů. Pokud vynáší více než nabízené úrokové sazby, vytvoří se prostor pro investici. Čím nižší úrokové sazby jsou, tím více projektů je rentabilních a firmy jsou nuceni půjčovat si více. Více půjček si potom berou i domácnosti, kterým nižší splátky tolik neovlivní rozpočet. Do ekonomiky se tak dostává více peněz a to stimuluje růst ekonomiky. (REJNUŠ, 2014)

3.6.1. Nominální a reálné úrokové sazby

Úrokové sazby se z ekonomického pohledu rozdělují na nominální a reálné. Nominální úrokové sazby jsou uvedeny ve smlouvách o úvěrech nebo v reklamách na spořicí produkty a půjčky. Reálné úrokové sazby jsou ukazatelem, jak se změní kupní síla vložených nebo půjčených peněz. Jejich výpočet se rovná rozdílu nominálních úrokových sazeb a míry inflace. Když jsou nominální úrokové sazby nízké a inflace vyšší, tak reálné úrokové sazby mohou být záporné. To by znamenalo, že ačkoliv hodnota peněz kvůli úročení roste, neroste dostatečně rychle na to, aby takový růst dostatečně pokryl tempo, kterým se peníze díky inflaci znehodnocují. Ve skutečnosti tak půjčená částka ztrácí kupní sílu. Takový případ je výhodný

pro dlužníky, protože klesá reálná hodnota jejich dluhu a naopak nevýhodný pro věřitele, kterým klesá reálná hodnota jimi půjčených peněz. (REJNUŠ, 2014)

3.6.2. Bankovní systém

Úrokové sazby, které banky nabízejí, jsou odvozeny od úrokových sazeb na mezibankovním trhu. Ty reagují na základní úrokové sazby centrální banky. Krátkodobé úrokové sazby centrální banka ovlivňuje za pomoci takzvané dvoutýdenní REPO sazby, kterou centrální banka úročí vklady, které u ní mají komerční banky. Čím vyšší tato sazba je, tím větší motivaci mají banky ukládat peníze u centrální banky namísto půjčování firmám a domácnostem. Do ekonomiky se v tomto případě dostane méně peněz a tempo jejího růstu klesá. (REJNUŠ, 2014)

Další důležitou úrokovou sazbou centrální banky je diskontní sazba, kterou se úročí vklady, které banky uloží přes noc. Zároveň se jedná o dolní hranici pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb. Další úroková sazba, kterou centrální banka vyhlašuje, se nazývá lombardní sazba. Jedná se o úrokovou sazbu, která se účtuje komerčním bankám za půjčky, které jim poskytne centrální banka přes noc. Banky si za tuto sazbu půjčují v případě, že už si nemohou půjčit na mezibankovním trhu. (REJNUŠ, 2014)

Výši sazeb na mezibankovním trhu stanovuje takzvaný PRIBOR, což je zkratka, která reprezentuje pražskou mezibankovní úrokovou sazbu, za kterou si banky navzájem půjčují. Její současnou výši pro jednotlivé splatnosti uvádí Česká národní banka na svých stránkách. (REJNUŠ, 2014)

Podle těchto mezibankovních sazeb banky stanovují výši úrokových sazeb pro své klienty. U úvěrů k nim přičítají sazbu nákladů banky, rizikovou přírážku daného produktu, rizikovou přírážku podle bonity klienta, rizikovou přírážku podle splatnosti produktu, přírážku nákladů na kapitál a ziskovou přírážku banky. (REJNUŠ, 2014)

3.7. Mzdy

Do mezd patří základní mzdy a platy, příplatky a doplatky ke mzdě nebo platu, prémie a odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a další složky mzdy nebo platu, které byly v určitém období zúčtovány zaměstnancům k výplatě. Jedná se o hrubé mzdy, čili mzdy před snížením o pojistné na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové

splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky. Plat dostávají zaměstnanci státu, obcí a příspěvkových organizací, mzdu dostávají zaměstnanci soukromých zaměstnavatelů. Průměrná hrubá měsíční mzda reprezentuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů, který připadá na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Takzvaná minimální mzda omezuje spodní hranici výše mzdy. Čistou mzdu vypočteme odečtem odvodů na sociální pojištění, zdravotní pojištění a daň z příjmů. (REJNUŠ, 2014)

3.7.1. Odvody na sociální a zdravotní pojištění

Každý zaměstnanec je povinen platit zdravotní a sociální pojištění. K tomu za zaměstnance platí a odvádí sociální a zdravotní pojištění také zaměstnavatel. Zaměstnanec platí za sociální pojištění 6,5 procenta z hrubé mzdy a za zdravotní pojištění 4,5 procenta z hrubé mzdy. Zaměstnavatel pak za zaměstnance platí za sociální pojištění 25 procent z hrubé mzdy a za zdravotní pojištění 9 procent z hrubé mzdy. (Kurzy.cz, 2021)

3.7.2. Daň z příjmů

Z hrubé mzdy se zaměstnancům strhávají také zálohy na daň z příjmů, která v základu činí 15 procent. Progresivní sazba 23 procent se týká části příjmů, které přesáhnou čtyřnásobek měsíční průměrné mzdy za měsíc. Od roku 2021 se daň z příjmů počítá z hrubé mzdy. Výpočet z takzvané superhrubé mzdy je tedy minulostí. (Kurzy.cz, 2021)

Uplatněním daňových slev se daň z příjmů snižuje a některé z nich se dají uplatňovat každý měsíc:

Tabulka 2- první typ daňových slev

Sleva na poplatníka
Sleva na dítě
Sleva na studenta
Sleva pro zdravotně postižené

Zdroj: vlastní zpracování dle (Kurzy.cz, 2021)

Jiné slevy je možné uplatnit zpětně po skončení kalendářního roku:

Tabulka 3- druhý typ daňových slev

Sleva za umístění dítěte (školovné)
Sleva na manžela/manželku

Zdroj: vlastní zpracování dle (Kurzy.cz, 2021)

Daňový základ je možné snížit ještě nezdanitelnými částmi základu daně. Ty se uplatňují zpětně v ročním zúčtování. To provádí zaměstnavatel na základě doložených podkladů od zaměstnance. Jedná se o:

Tabulka 4 - třetí typ daňových slev

Zaplacené úroky z hypotečního úvěru
Platby na penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření
Pojistné a životní pojištění
Poskytnutí daru na dobročinné účely nebo darování krve
Členské příspěvky odborům
Zvyšování kvalifikace

Zdroj: vlastní zpracování dle (Kurzy.cz, 2021)

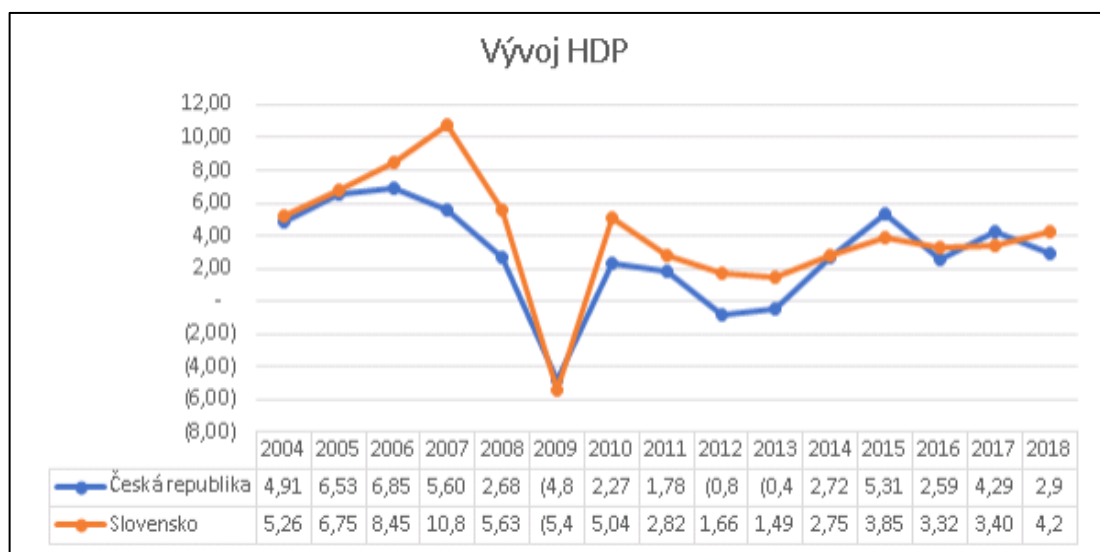
4. Vlastní práce

Praktická část je zaměřena na porovnávání skutečných dat makroekonomických ukazatelů, které se týkají posledních zhruba dvaceti let. V grafech bylo zohledněno vždy takové období, které bylo něčím specifické nebo rozdílné od normálu.

4.1. Hrubý domácí produkt

Meziroční změna reálného hrubého domácího produktu je prvním sledovaným indikátorem této práce. Zmíněný indikátor představuje tokový stav ekonomické aktivity na určeném území ve vymezeném čase. V tomto případě se jedná o jeden kalendářní rok na území České republiky a Slovenska. Použitá data jsou zde očištěna o inflaci. (Kurzy.cz, 2022)

Graf 1 - Vývoj HDP ČR a SR v letech 2004-2018

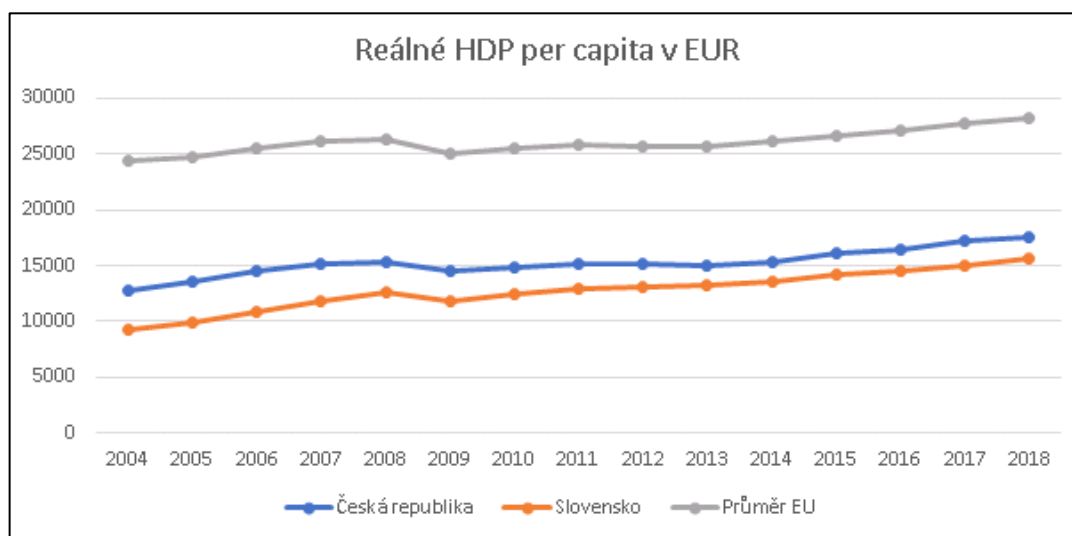

Zdroj: vlastní zpracování dle (Kurzy.cz, 2022) (Kurzy-online.sk, 2021)

V grafu 1 je možné vidět, že Slovensko rostlo v časovém úseku 2004–2014 rychlejším tempem než Česká republika, ale v posledních čtyřech letech došlo k jeho výraznému srovnání. Přestože v období hospodářské krize došlo na Slovensku k značnému propadu ekonomiky, tak se z tohoto šoku Slovensko vzpamatovalo daleko lépe, než Česko. Mnoho ekonomických expertů přisuzuje pozitivní výkony slovenské ekonomiky reformám, které byly provedeny za druhé vlády Mikuláše Dzurindy. Tyto reformy byly solidním základem ekonomické konkurenceschopnosti, zajistily efektivnější chod státní správy a

přitahovaly do země nové investory. V téže době došlo v České republice ke značnému zvýšení výdajů státního rozpočtu kombinovaného s daňovými zásahy levicové vlády, nárůstu byrokracie a odsunutí významných reforem. (Kurzy.cz, 2022) (Kurzy-online.sk, 2021)

Graf 2 - Vývoj reálného HDP na obyvatele ČR, SR a EU v letech 2004-2018

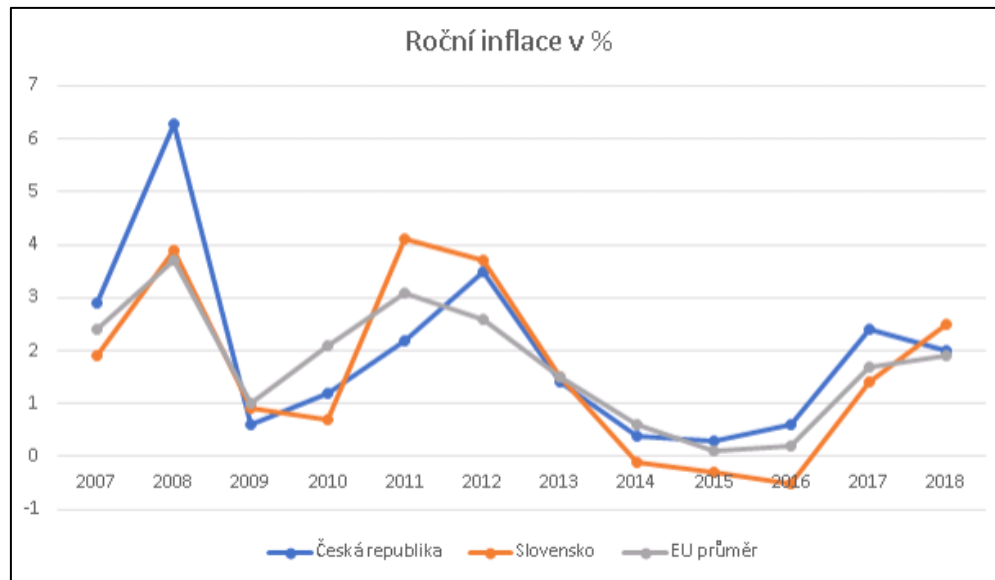
Zdroj: vlastní zpracování dle (Kurzy.cz, 2022) (Kurzy-online.sk, 2021)

V druhém grafu je možné vidět, že i přes rychlejší růst je slovenská ekonomika stále relativně chudší než ta česká. Důvodem je nízká úroveň bohatství v roce 1993 a také nezbytné investování do institucionální infrastruktury nově vznikajícího státu. Postupná konvergence obou ekonomik je vyjádřena také vývojem HDP per capita (HDP na jednoho obyvatele) obou zemí. Z pohledu České republiky je nepříjemné, že absolutní rozdíl mezi HDP na obyvatele a průměrem EU se v průběhu let 2004 až 2018 nezměnil. Na Slovensku naopak došlo ke snížení tohoto rozdílu o 1500 EUR na obyvatele. Zatímco se česká ekonomika podobá vývoji Evropské unie, slovenská ekonomika se k průměru Evropské unie zatím jen přibližuje. K tomu je třeba dodat, že z důvodu prosté aritmetiky je velice složité silnější ekonomiku dohnat. (Kurzy.cz, 2022) (Kurzy-online.sk, 2021)

4.2. Inlace

Inlace je další zásadní ekonomický indikátor. Informuje o růstu spotřebitelských cen a je důležité jej sledovat, protože má vliv na reálnou cenu peněz.

Graf 3 - Vývoj roční inflace ČR, SR a EU v letech 2007-2018

Zdroj: vlastní zpracování dle (Český statistický úřad, 2022) (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2022)

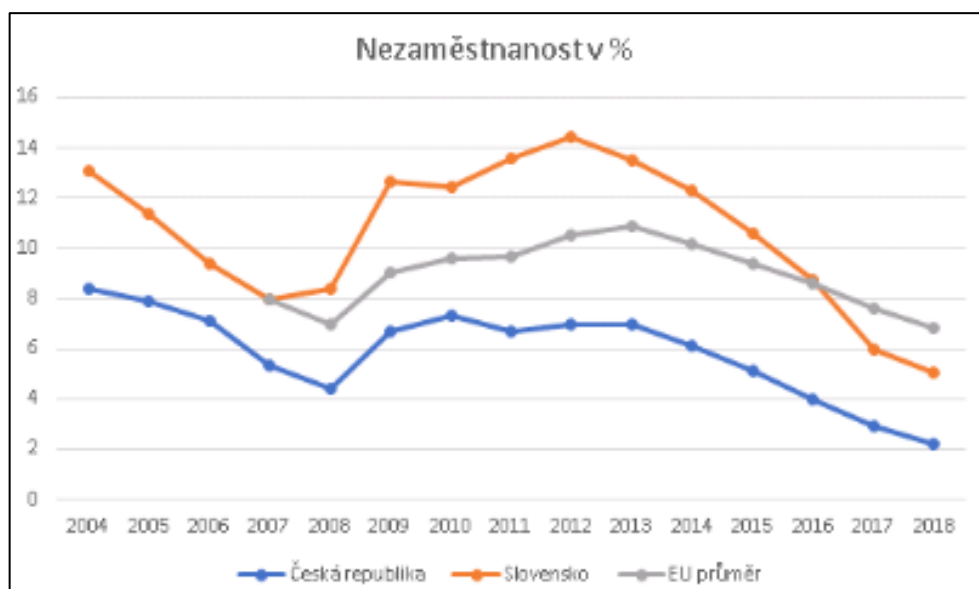
Z grafu 3 je možné vidět, že v roce 2018 dochází v České republice k značně rychlejšímu růstu cen, než je tomu na Slovensku a než je průměr Evropské unie. To se ovšem týká také dalších klíčových prvků, jako jsou ceny nemovitostí, energií nebo ceny práce. Analytici tak mají obavy, že česká ekonomika roste příliš rychle. Potvrzuje to i Česká národní banka svým rozhodnutím o zvýšení dvoutýdenní REPO sazby. Slovenská ekonomika delegovala měnovou politiku na Evropskou centrální banku a nemůže tedy podobné měnově-politické nástroje používat. (Český statistický úřad, 2022) (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2022)

Právě měnová odlišnost České republiky a Slovenska je jedním z několika zásadních rozdílů. Slovensko do Eurozóny vstoupilo hned po vstupu do Evropské unie. Naopak Česká republika vstup do Eurozóny zatím neuskutečnila. Je třeba dodat, že obě rozhodnutí mají své politické důvody. Zatímco na Slovensku byla většina politiků pro přijetí eura, v České republice se objevila mnohem větší skepse a pro vstup do eurozóny je pouze menší část politiků. (Český statistický úřad, 2022) (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2022)

4.3. Míra nezaměstnanosti

Následující graf 4 se zabývá porovnáním míry nezaměstnanosti v obou zemích. Jde o další velmi důležitý ekonomický indikátor, který popisuje trh práce a to, jakou má schopnost uspokojovat poptávku po práci kvalitními zaměstnanci. Pro Českou republiku je pozitivní, že se její míra nezaměstnanosti dlouhodobě pohybuje pod průměrem Evropské unie. V některých kvartálech byla nezaměstnanost v České republice dokonce úplně nejnižší z celé

Graf 4 - Vývoj míry nezaměstnanosti ČR, SR a EU v letech 2004-2018

Zdroj: vlastní zpracování dle (Český statistický úřad, 2021) (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2022)

Evropské unie. Naopak Slovensko se až do nedávné doby pohybovalo v prostoru nad evropským průměrem. Jeho nezaměstnanost byla v některých kvartálech úplně nejvyšší a až v roce 2016 dochází k velice rychlé konvergenci s Českou republikou. Pro nízkou nezaměstnanost v obou státech je mnoho důvodů. Například rychlejší zotavení z krize ve srovnání s jižní Evropou nebo nižší míra nezaměstnanosti u absolventů. Trh práce v obou státech generuje kvalifikovanou a relativně levnou pracovní sílu. Taková pracovní síla nachází uplatnění hlavně v oblasti služeb a průmyslu, který je často poháněn investičními pobídkami státu nebo místních samospráv. Nezaměstnanost je také částečně snižována pracovní migrací dospělé populace do západních zemí. (Český statistický úřad, 2021) (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2022)

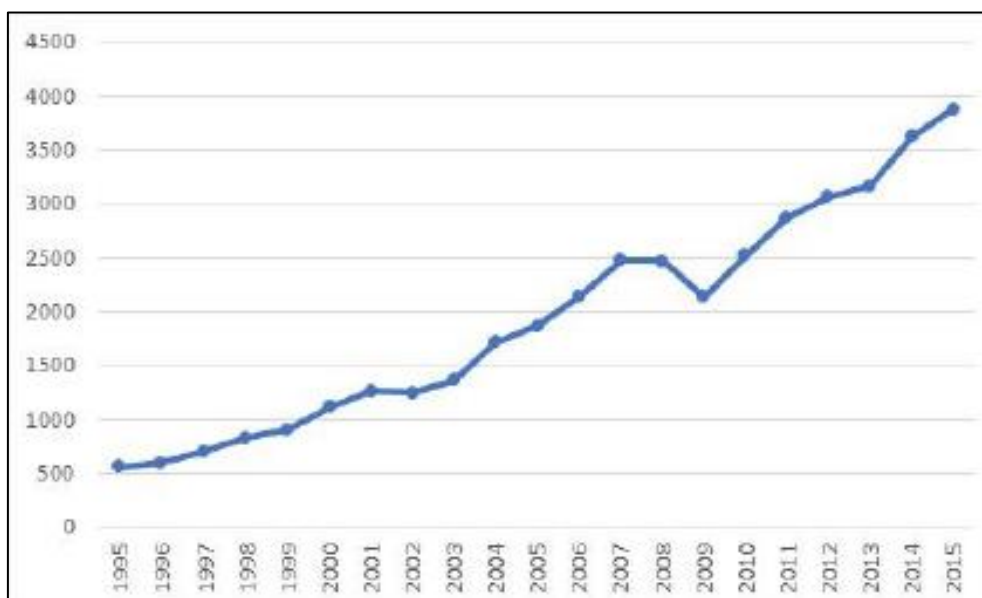
4.4. Platební bilance

V této kapitole je kladen důraz na porovnání importu a exportu Česka a Slovenska.

4.4.1. Export

Český export, který je znázorněn v grafu 5, stoupl v letech 1995 – 2008 z 566,2 miliardy Kč na 2 473,7 miliard Kč, průměrně tedy stoupl o 136 miliard Kč za rok a průměrně každoročně narostl o 31 %. V letech 2009 – 2015 stoupl z 2 138,6 miliard Kč na 3 883,2 miliard Kč. Průměrně tedy stoupl o 249 miliard Kč za rok a každoročně v průměru narostl o 26 %.

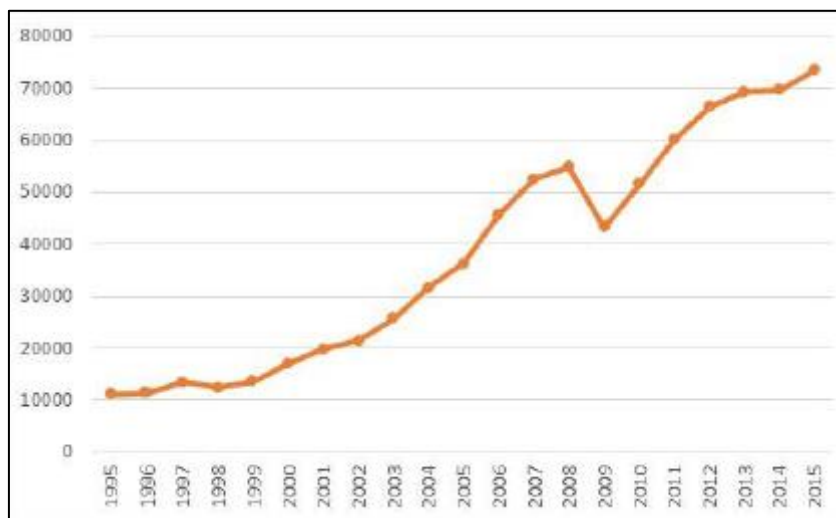
Graf 5 - Vývoj exportu ČR v letech 1995-2015

Zdroj: vlastní zpracování dle (Český statistický úřad, 2022) (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2022)

Slovenský export, který je znázorněn v grafu 6, stoupl v letech 1995 – 2008 z 11 158,9 milionů Eur na 54 824,4 milionů Eur. Průměrně tedy stoupl o 3 119 milionů Eur za rok a každoroční průměrný nárůst byl 35 %. V letech 2009 – 2015 stoupl ze 43 285,5 milionů Eur na 73 561,8 milionů Eur. To je průměrně o 4 325 milionů Eur za rok a každoročně v průměru narostl o 24%.

Graf 6 - Vývoj exportu SR v letech 1995-2015

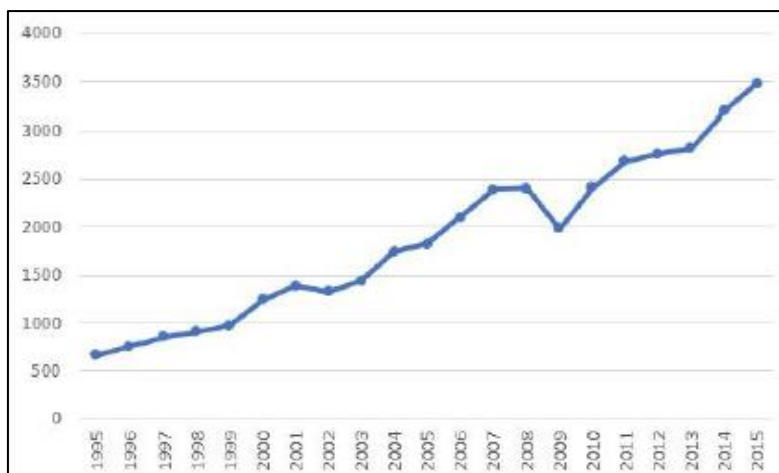
Zdroj: vlastní zpracování dle (Český statistický úřad, 2022) (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2022)

Z výše uvedených dat je vidět, že než Slovensko přijalo euro, dařilo se mu exportovat lépe. Po jeho přijetí se více dařilo českým exportérům, ale trend exportu měl po celé sledované období podobný vývoj. (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2022) (Český statistický úřad, 2022)

4.4.2. Import

V letech 1995 – 2008 stoupl český import, který je znázorněn v grafu 7 z 665,7 miliardy Kč na 2 406,5 miliard Kč. Průměrně tedy stoupl o 124 miliard Kč za rok a každoročně v průměru narostl o 26 %. V letech 2009 – 2015 stoupl z 1 989 miliard Kč na 3 477 miliard Kč. Průměrně tedy stoupl o 213 miliard Kč za rok a každoročně v průměru tedy narostl o 25 %.

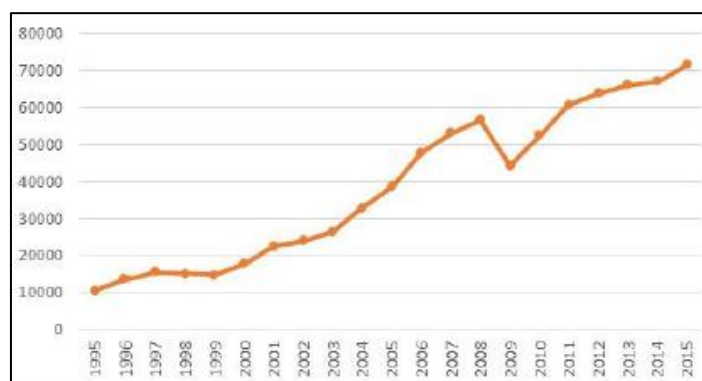
Graf 7 - Vývoj importu ČR v letech 1995-2015

Zdroj: vlastní zpracování dle (Český statistický úřad, 2022) (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2022)

Slovenský import, který je znázorněn v grafu 8, stoupl v letech 1995 – 2008 z 10 739,3 milionů Eur na 56 762,8 milionů Eur. To je tedy průměrně o 3 287 milionů Eur za rok a každoročně v průměru narostl o 38 %. V letech 2009 – 2015 stoupl ze 44 235,0 milionů Eur na 71 653,6 milionů Eur. Průměrně tedy stoupl o 3 917 milionů Eur za rok a každoročně v průměru narostl o 23 %.

Graf 8 - Vývoj importu SR v letech 1995-2015

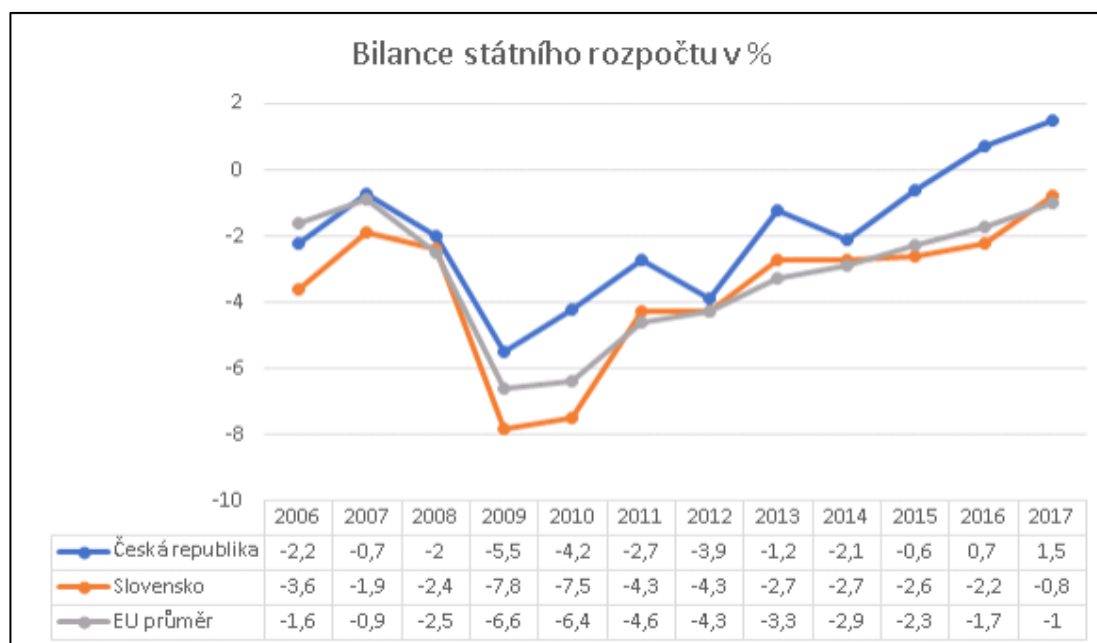
Zdroj: vlastní zpracování dle (Český statistický úřad, 2022) (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2022)

4.5. Státní dluh

Další srovnávaný ukazatel je hospodaření státu, které se vyjadřuje jako saldo státního rozpočtu v % HDP. Drtivá většina vyspělých států dlouhodobě přijímá státní rozpočty s plánovaným deficitem a ani v České republice a na Slovensku tomu bohužel není jinak. I když v České republice v posledních letech rozpočet končil mírným přebytkem, je to pouze následek toho, že jsou skutečné příjmy vyšší než příjmy očekávané. To je zapříčiněno například díky čerpání dotací z Evropské unie. V zemích Evropské unie došlo sice s ekonomickým růstem ke zvýšení příjmů státního rozpočtu, ten byl ale ve většině zemí fiskálně vynulován růstem výdajů. (Ministerstvo financí české republiky, 2022)

V následujících letech někteří ekonomové předpovídají zpomalení světové ekonomiky. Pokud k tomu opravdu dojde, hrozí velké deficity, které se budou týkat České republiky i Slovenska. Obě země spojuje skutečnost, že růstové roky nedokázaly využít k přijetí několika důležitých reforem. To bude mít velký vliv na budoucí konkurenceschopnost obou zemí. (Ministerstvo financí české republiky, 2022)

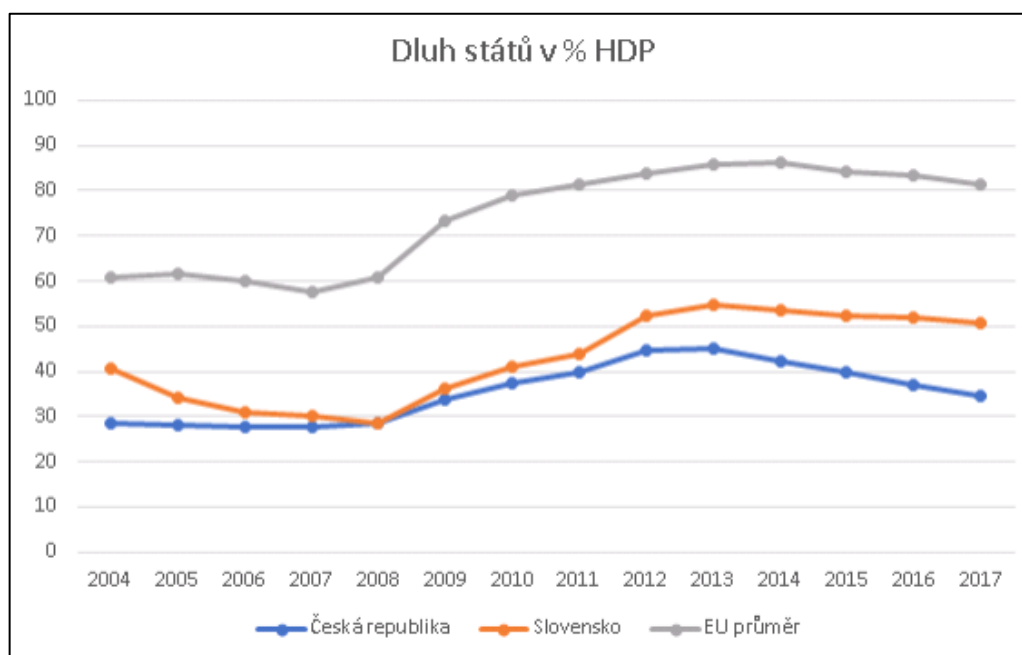
Graf 9 - Vývoj bilance státního rozpočtu ČR, SR a EU v letech 2006-2017

Zdroj: vlastní zpracování dle (Ministerstvo financí České republiky, 2021) (Ministerstvo financí Slovenskej republiky, 2021)

Vzhledem k již zmíněným deficitům není vůbec překvapivé, že celkové zadlužení evropských států stoupá. Přestože jsou Česká republika i Slovensko výrazně méně zadlužené než západní státy, tak spokojenost s tímto faktem kazí to, že zadlužení obou zemí se po vstupu do Evropské unie o čtvrtinu zvýšilo. Zadlužení významně vzrostlo během hospodářské krize a v posledních letech dochází k mírnému poklesu. Jak je ale zmíněno výše, není to následek úmyslných počínů vlád, ale spíše nahodilého růstu ekonomik. (Ministerstvo financí české republiky, 2022) (Kurzy.cz, 2021)

Graf 10 - Vývoj státního dluhu ČR, SR a EU v letech 2004-2017

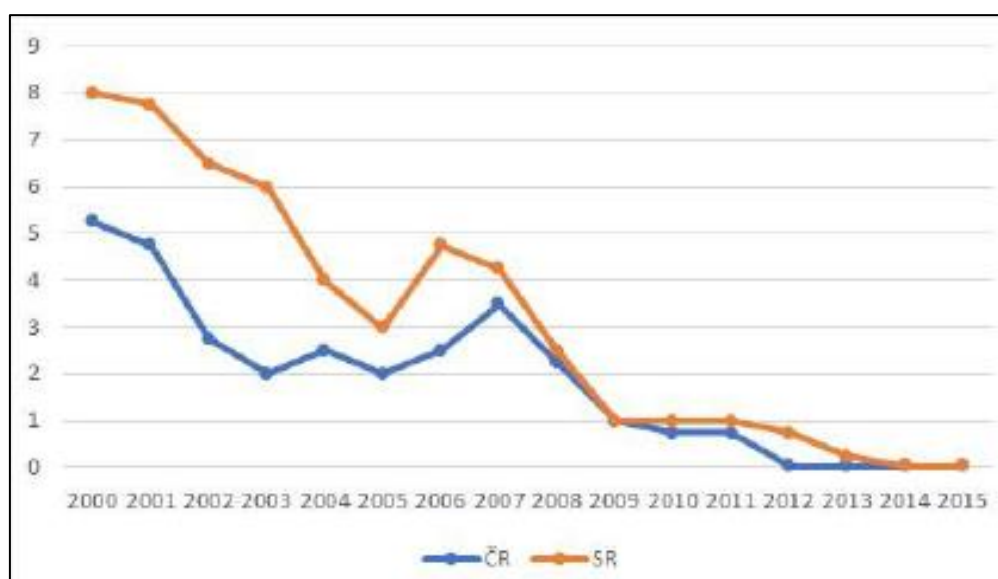

Zdroj: vlastní zpracování dle (Kurzy.cz, 2021)

4.6. Úrokové sazby

Vzhledem k dostupnosti dat byla pro porovnání použita dvoutýdenní REPO sazba v letech 2000–2015. Vývoj dvoutýdenní REPO sazby byl až do roku 2008 příznivější v České republice, kdy se sazba pohybovala v rozmezí od 2 do 5,25 %, zatímco na Slovensku se pohybovala v rozmezí od 3 do 8 %. Po roce 2008 začal výrazný pokles úrokových sazeb v obou zemích, kdy se národní instituce snažily mírnit dopady hospodářské krize a slovenská dvoutýdenní REPO sazba se díky vstupu do eurozóny přiblížila té české. V České republice sazba klesla na rozmezí od 0,05 do 3,5 % a na Slovensku klesla na rozmezí od 0,05 do 4,25 %. Držení úrokových sazeb na takto nízkých hodnotách je ovšem při pohledu na to jak hospodářská krize začala velice riskantní, každá ekonomika ale reaguje jiným způsobem. (European Central Bank, 2022) (Kurzy.cz, 2021)

Graf 11 - Vývoj úrokové sazby ČR a SR v letech 2000-2015

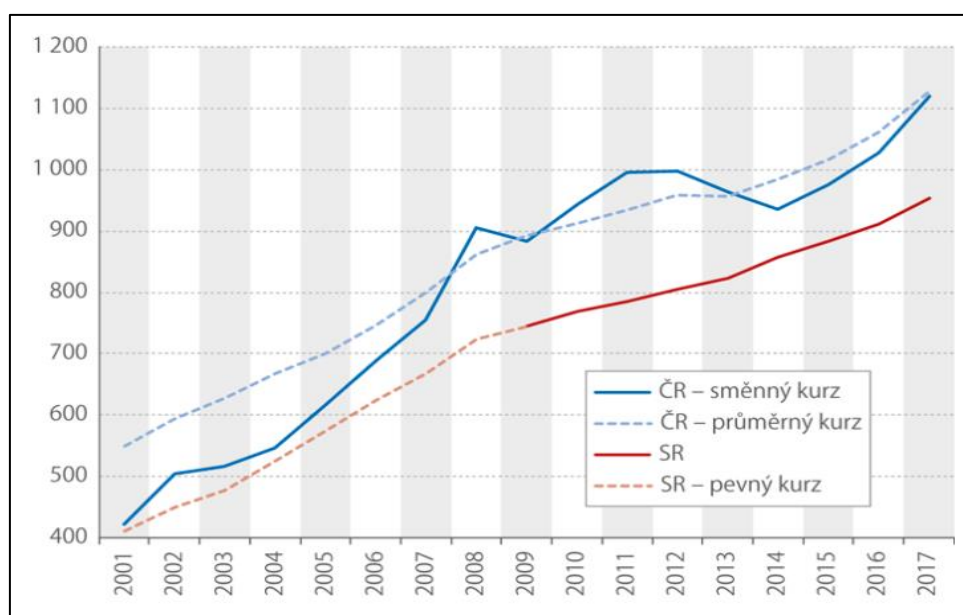
Zdroj: vlastní zpracování dle (European Central Bank, 2022) (Kurzy.cz, 2021)

Na konci sledovaného období snížily Česká národní banka a Evropská centrální banka dvoutýdenní REPO sazbu na minimální úroveň 0,05 %. Přesto inflace v Česku nedosáhla inflačního cíle 2 % a Slovensko se dostalo dokonce do deflace. (European Central Bank, 2022) (Kurzy.cz, 2021)

4.7. Mzdy

Srovnání posledního vývoje mezd obou zemí je obtížné. Důvodem je nutnost přepočítat českou mzdu do eur směnným kurzem, který si prošel neklidným vývojem. Hlavně v letech 2013–2017 byla česká koruna uměle podhodnocena Českou národní bankou. V tomto období se tedy české a slovenské mzdy nejméně sblížily, i když se ve skutečnosti jednalo o jakýsi matematický trik. V případě že by nebyl brán v potaz vliv kolísavého kurzu, byl by odstup téměř neměnný, což je znázorněno na čárkovaných čárách v grafu níže, kde je průměrná mzda České republiky přepočtena průměrným kurzem za období 2009–2017. Pro Českou republiku může být existence národní měny výhodou, protože pomocí kurzového kanálu je možné snadněji dohnat vyspělejší západní ekonomiku. V praxi však nic takového dokázat nelze, takže je vývoj mezd podobný v obou státech. Průměrná mzda na Slovensku tedy dlouhodobě dosahuje přibližně na 85 % průměrné mzdy České republiky. Takovéto vyšší výdělky pak přitahují slovenské zaměstnance na český trh práce, kde zároveň čelí minimální jazykové bariéře. Na konci roku 2016 bylo v Česku evidováno celkem 177 tisíc slovenských zaměstnanců. Podle výsledků strukturální mzdové statistiky navíc průměrná mzda pracovníků se slovenským občanstvím pracujících v Česku významně překonává český průměr. Je tedy zřejmé, že do České republiky migrují především nadprůměrně schopní pracovníci. (Kurzy-online.sk, 2021) (Kurzy.cz, 2021)

Graf 12 - Vývoj průměrné mzdy ČR a SR v letech 2001-2017

Zdroj: vlastní zpracování dle (Kurzy-online.sk, 2021) (Kurzy.cz, 2021)

V obou státech jsou značné rozdíly mezi mzdovými hladinami v hlavních městech oproti vzdáleným příhraničním oblastem. Ve slovenské metropoli, respektive Bratislavském kraji, činila v roce 2021 průměrná mzda v podnicích s alespoň dvaceti zaměstnanci v přepočtu 38 tisíc Kč, tedy 130 % celkového průměru. Naopak Prešovský kraj byl se mzdou 24 500 Kč nejchudší, přičemž v okrese Bardejov byla mzda jen 18 852 Kč, tedy jen 65 % slovenského průměru. V Praze v roce 2021 činila průměrná mzda 48 115 Kč, což bylo 125 % celorepublikového průměru. Nejchudším krajem byl Karlovarský kraj s 34 200 Kč, což bylo 87 % celorepublikového průměru. (Kurzy-online.sk, 2021) (Kurzy.cz, 2021)

4.7.1. Nároky na bydlení

Pro srovnání nároků na bydlení dle regionů je vybrán Prešovský, Karlovarský, Bratislavský kraj a Praha. Je vycházeno z cen bytů za 1m² a průměrných mezd vybraných oblastí z roku 2021. Slovenské ceny a mzdy jsou převedeny průměrným kurzem ze sledovaného roku 25,645 Kč/Eur. K porovnání je vypočten procentuální podíl mzdy každé oblasti zvlášť, který je třeba k možnému nákupu 1m² průměrného bytu.

Tabulka 5 - Nároky na bydlení

	Cena bytu za 1m ² v Kč	Průměrná mzda v Kč	Náklady v %
Bratislavský	59 800	38 000	158
Prešovský kraj	29 400	24 500	120
Karlovarský kraj	29 800	34 200	87
Praha	112 000	48 100	233

Zdroj: vlastní zpracování dle (Kurzy-online.sk, 2021) (Kurzy.cz, 2021)

Z dat v tabulce číslo 5 vychází, že nejdostupnější nákup bytu je pro obyvatele Karlovarského kraje, kde 1m² stojí zhruba 87 % průměrné mzdy. Naopak pro obyvatele Prahy je pořízení bytu velmi drahou záležitostí a 1m² zde stojí asi 233 % průměrné mzdy. V České republice jsou tudíž v této statistice veliké rozdíly mezi vybranými oblastmi na rozdíl od Slovenska, kde se náklady na pořízení 1m² pohybují od 120 do 158 % průměrné mzdy. Z této statistiky však nevychází kvalita života v daných oblastech a je třeba ji brát s určitou rezervou.

5. Výsledky a diskuse

Dle zkoumaných ukazatelů je zřejmé, že vstup do Evropské unie byl pro oba státy z ekonomického hlediska správným rozhodnutím. Došlo ke zlepšení jejich pozice v mezinárodním obchodě, zvýšení zahraničních investic, snížení nezaměstnanosti a celkově tento krok přiblížil oba státy k evropským vyspělým ekonomikám. Další znatelnou výhodou byly vysoké příspěvky od Evropské unie.

Vstup Slovenska do eurozóny už tak pozitivní následky nemá. Zaviněno to mohlo být špatným načasováním, protože Slovensko přijalo euro v době, kdy byla hospodářská krize na svém vrcholu, proto je obtížné s jistotou říci, která z těchto událostí měla větší vliv. Lze však vyloučit, že by se Slovensko dotahovalo na českou ekonomiku právě díky přijetí eura, protože růst slovenského HDP byl rychlejší i několik let před krizí. Odkládaný vstup České republiky do eurozóny se nedá nijak podloženě hodnotit, protože se zatím nenaskytla příležitost, při které by česká koruna v posledních letech vykazovala větší odchylku od eura.

Výrazný propad obou ekonomik v roce 2008 měla na svědomí již zmíněná hospodářská krize. Propady v obou zemích jsou velmi podobné a zasažen byl hlavně export a import, inflace a nezaměstnanost. Oba státy s krizí bojovaly podobně, jen Česká republika mohla navíc těžit ze své měnové politiky a sama si stanovit například výši úrokových sazeb a regulovat směnný kurz. Snižování úrokových sazeb mělo stejný postup jako v eurozóně, kde byly stanoveny dokonce i záporné sazby. Z hlediska strategie fiskální politiky zvýšila Slovenská republika vládní výdaje na konečnou spotřebu. Česká republika se naopak rozhodla šetřit, a dopady krize tím tak prohloubila.

I když se po rozpadu Československa muselo Slovensko vypořádat s horšími výchozími podmínkami, v růstu HDP v posledních letech Českou republiku převyšovalo. Slovenské republice šlo naproti to, že Česká republika prošla recesí v letech 1997-1998 a 2012-2013, která znatelně poškodila její ekonomiku. Důvodů pro takový rychlý růst je více. Jedním z nich je zvyšování mezd. Výdaje domácností a výdaje vládních institucí na konečnou spotřebu mají na rychlejší růst HDP silný vliv. V ostatních odvětvích byla úspěšnější spíše Česká republika.

I přes to, že má Slovensko v poslední době rychlejší růst HDP než Česká republika, je na tom Česko v HDP na obyvatele stále lépe. Takový růst HDP jaké Slovenko zažívalo je však velmi těžko udržitelný a tempo růstu HDP těchto zemí se může snadno obrátit ve prospěch České republiky.

6. Závěr

V porovnávání ekonomik států je velmi obtížná interpretace jejich dostupných dat. Nejdůležitější je vybrat taková data, která nejlépe vypovídají o ekonomickém stavu, ve kterém se daná země nachází a která co nejpřesněji a nejpravdivěji zachycují skutečnost určité problematiky. Prakticky se totiž uváděná čísla od těch skutečných liší. Některé ukazatele je možné vidět z více perspektiv a výsledkem toho mohou být odlišná východiska.

V dlouhodobém časovém horizontu by bylo určitě dobré změnit strukturu české ekonomiky. Ta je aktuálně příliš zaměřená na relativně jednoduché výrobní procesy. Do budoucna by mohlo být lepší zaměřit se na implementaci moderních technologií. Přínosné by bylo dobudovat vhodnou infrastrukturu, kterou se rozumí například zasíťování všech regionů optickým internetem.

Celkový pohled na ekonomiku Česka a Slovenska je pozitivní. Střední Evropa prochází jedním z nejlepších období a Česká republika patří mezi vyspělé země a zajišťuje svým obyvatelům celou řadu lidských práv a svobod. Aby toto období mohlo trvat co nejdéle, je třeba na tom neustále pracovat.

7. Seznam použitých zdrojů

- Český statistický úřad.* (2021). Získáno 3. 3 2022, z Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2020>
- Český statistický úřad.* (2022). Získáno 3. 3 2022, z Hrubý domácí produkt (HDP): https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-
- Český statistický úřad.* (2022). Získáno 3. 3 2022, z Inflace - druhy, definice, tabulky: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace
- Český statistický úřad.* (2022). Získáno 3. 3 2022, z Zahraniční obchod se zbožím: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/zahranicni-obchod-se-zbozim-leden-2022>
- European Central Bank.* (2022). Získáno 3. 3 2022, z Liquidation value and loan pricing: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2645~ff6d9f8360.en.pdf>
- HOLMAN, Robert. *Ekonomie.* Praha : C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-615-9.
- JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I.* Praha : Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3893-2.
- JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice II.* Praha : Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4516-9.
- Kurzy.cz.* (2021). Získáno 3. 3 2022, z Repo sazba - 2 týdny (%) (Oficiální úrokové sazby ČNB (měsíční průměr) (%) - ekonomika ČNB: <https://www.kurzy.cz/cnb/ekonomika/oficialni-urokove-sazby-cnb-mesicni-prumer/repo-sazba-2-tydny/>
- Kurzy.cz.* (2021). Získáno 3. 3 2022, z Průměrná mzda - vývoj průměrné mzdy, 2022 - maximum: <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/mzdy/?imakroGraphFrom=1.1.1990>
- Kurzy.cz.* (2021). Získáno 3. 3 2022, z Převis slovenského dluhu na českým je nejvyšší od roku 2001. Převis slovenských úroků z něj nad těmi z dluhu českého je ovšem v porovnání s tehdejší dobou jen sedminový: <https://www.kurzy.cz/zpravy/589660-previs-slovenskeho-dluhu-na-ceskym-je-nejvyssi-od-roku-2001-previs-slovenskych-uroku-z-nej-nad/>
- Kurzy.cz.* (2022). Získáno 3. 3 2022, z HDP 2022, vývoj hdp v ČR: <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/>

- Kurzy-online.sk.* (2021). Získáno 3. 3 2022, z Priemerná mzda v SR, aktuálny stav 2021, história: <https://www.kurzy-online.sk/makroekonomika/priemerna-mzda/>
- Kurzy-online.sk.* (2021). Získáno 3. 3 2022, z HDP SR: <https://www.kurzy-online.sk/makroekonomika/hdp/>
- Ministerstvo financií České republiky.* (2021). Získáno 3. 3 2022, z Státní rozpočet v kostce: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce>
- Ministerstvo financií české republiky.* (2022). Získáno 3. 3 2022, z Struktura a vývoj státního dluhu: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/statistiky/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu/>
- Ministerstvo financií Slovenskej republiky.* (2021). Získáno 3. 3 2022, z Priebežné plnenie štátneho rozpočtu na hotovostnej báze: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/priebezne-plnenie-statneho-rozpocetu/>
- REJNUŠ, Oldřich. Finanční trhy. Praha : Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3671-6.
- REVENDA, Zbyněk, MANDEL, Martin, KODERA, Jan, MUSÍLEK, Petr, DVOŘÁK, Petr. Peněžní ekonomie a bankovníctví. Praha : Management Press, 2014. ISBN 978-80-7261-279-6.
- Štatistický úrad Slovenskej republiky.* (2022). Získáno 3. 3 2022, z Spotrebiteľské ceny a ceny produkčných štatistik: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/macroeconomic/prices/indicators!/ut/p/z1/7VTLcpswFP2VbNhaF4MNzg7wI2Q8sWP8ZOOORQbHVyojyiOP-Tb-IP1YJuYk9bbB33ZQBrrg6596DDgKFalnCBL_SLS4oTzATz6uwwX62fNt1dQfslgXgPwUz gHkAU9NEiwrGDZwH0xoC2MNBC3znYTbpPBsGOAYKb-H
- Štatistický úrad Slovenskej republiky.* (2022). Získáno 3. 3 2022, z Zahraničný obchod: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/macroeconomic/trade/indicators!/ut/p/z1/pZJbT4NAEIV_Da87B5bL1rctpoAh9rliuC-GNkhJSmkA5e9LjT6YWNrEeZIM8p2Zk8khTRnpY_5RIXlfNcf8MM4v2n1de5GYz00J4XhA9KgS4FIBhpzSL8APZGh7MSDiwEEkw2QzW3MOyUnfoseFkrhNfwFQS_df-jOg
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.* (2022). Získáno 3. 3 2022, z Nezamestnanosť - mesačné štatistiky: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254